

SOVIETŲ REŽIMO ANTIRELIGINĖ POLITIKA

Nuo pat pirmųjų okupacijos dienų sovietų režimas Lietuvoje pradėjo įgyvendinti savo ideologines nuostatas religijos atžvilgiu. Siekiant sukurti antireliginės politikos, kaip ir kitų destruktinių veiksmų, teisėtumo regimybę, parengiamuosius darbus darbus atliko marionetinė Liaudies vyriausybė, kuri sugriovė teisinį religinių bendruomenių apsaugos mechanizmą ir pradėjo religijos išstūmimą iš viešojo gyvenimo. Svarbiausias sovietų antireliginės politikos uždavinys – religijos skleidimo galimybių suvaržymas. Lietuvoje jau 1940–1941 m. buvo uždrausta bet kokios religinės literatūros leidyba, o esanti bibliotekose išimta, mokyklose ne tik panaikintas tikybos dėstymas, bet nuo 1941 m. pavasario pradėtos varžyti ir religinio švietimo pastangos už mokyklos ribų. Religinių organizacijų veiklą labai apribojo praktiškai viso jų kilnojamo ir nekilnojamo turto nacionalizacimas ir didelės jo dalies sekvestravimas. Visų pirma tai buvo pačių tikinčiųjų apiplėšimas, nes didžioji to turto dalis buvo sukaupta iš jų savanoriškų aukų.

Kadangi pagal sovietų ideologiją dvasininkai buvo priešiško socialinio sluoksnio atstovai, todėl politiškai nepatikimi. Jų veiklos ribojimas taip pat buvo vienas iš svarbiausių antireliginės veiklos įrankių. [...] 1940–1941 m. Lietuvoje prieš dvasininkus dažniau taikytas ne formaliai „teisėtas“ susidorojimo būdas (teismas už politinius nusikaltimus), o nevaldomas teroras (suėmimai, fizinė prievarta, žudymai traukiantis sovietų armijai). Tai daryta siekiant labiau įbauginti Lietuvos dvasininkus. Sovietų režimo antireliginės politikos planų radikalumą liudijo 1941 m. gegužės mėnesį priimtas sprendimas uždaryti visų konfesijų dvasines seminarijas. [...]

Skirtingai negu pokario metais, 1940–1941 m. sovietų režimo antireliginė politika buvo vienodai griežta visoms konfesijoms, tačiau labiausiai persekiotos didžiausios: katalikų ir žydų. Ta, kad agresyvią sovietų režimo antireliginę politiką būtų galima pateisinti „liaudies valia“, 1941 m. pavasarį Lietuvoje buvo pradėtas kurti masinis bedievių sąjūdis – Kovingųjų bedievių sąjungos Lietuvos skyrius. tai buvo vienas iš požymių, kad ir Lietuvoje buvo rengiama radikali antireliginė kampanija. Tačiau baimė išprovokuoti pasipriešinimą, neįtvirtinus režimo, vertė naują valdžią susilaikyti nuo kai kurių pernelyg drastiškų ir lengviausiai pastebimų antireliginio veikimo būdų: masinio maldos namų uždarinėjimo, įkyrios religinių bendruomenių vidaus gyvenimo kontrolės.

Streikus A. „Religinio gyvenimo žlugdymas 1940–1941 metais“, in: Jakubčionis A., Knezys S., Streikus A. *Okupacija ir aneksija (1940–1941)*, Vilnius: „Margi raštai“, 2006, p. 464–465.